

DARJA RAVNIHAR

Dne 26. februarja letošnjega leta se je izteklo nje-
no truda polno in plodno življenje. Čeprav je bila
že dalj časa šibka in bolna, nas je pretresla nenadna
in nepričakovana vest o njeni smrti, saj smo se za-
vedali težke nenadne izgube v trenutku, ko smo ostali
sami, brez nje, ki nam je bila dobra tovarišica in
iskrena prijateljica. Ostal nam je le spomin na vse,
kar je bilo povezano z njo, spomin na vse, kar smo
doživljali skupaj v dolgoletnem skupnem delu v ra-
dosti in žalosti, spomin na delovno, iskreno in nadvse
pošteno osebnost.

Rodila se je 1. avgusta 1912 v Gorici in je zaradi
prve svetovne vojne, še kot otrok v rani mladosti,
morala s svojimi starši zapustiti sončno Goriško in se
preseliti v Ljubljano, kjer je preživela svojo mladost
in gimnazijska leta. Po maturi je opravila abiturientski
tečaj in se nato vpisala na ljubljansko univerzo, kjer
je leta 1940 diplomirala iz romanistike. Pod vplivom
tedanje nacionalno in socialno čuteče akademske mla-
dine se je vključila v napredno študentsko gibanje, ki
je v tedanjem predvojnem času, ko sta ogrozila naš

narod s svojo propagando in dejavnostjo fašizem in nacizem, organiziralo tako ime-
novane narodnoobrambne tabore v obmejnih pokrajinah Slovenije. S svojim delom
ter materialno in moralno pomočjo našemu ogroženemu malemu človeku je dajala
študentska mladina s svojimi delovnimi akcijami podporo ter budila v naših ljudeh
narodno in socialno zavest. Z vsem idealizmom se je Darja vključila v socialno
in prosvetljevalno delo taborov in z mladostno zagnanostjo pomagala našim ljudem
v boju za obstanek v ogroženih predelih naše domovine. Prav to delo in delo, ki ga
je opravljala kot soustanoviteljica in upravnica lista Naša žena tik pred vojno, jo
je spodbudilo in vključilo v narodnoosvobodilno gibanje, ko so okupatorji zasedli
in razkosali Slovenijo.

Kot mladoporočena žena se je vključila v ilegalno delo Slovenske protifašistične
ženske zveze in je delovala v njej še posebno potem, ko je njen mož odšel med borce
za svobodo slovenskega naroda. To njeno delo pa ni ostalo skrito okupatorskim obla-
stem. Privedlo jo je v okupatorjeve zapore, kjer je z drugimi pripadnicami osvobo-
dilnega gibanja preživljala vsa ponižanja in pomanjkanje v okupatorjevih ječah
vse do tedaj, ko je moral italijanski okupator pod silo vojaških in političnih neuspe-
hov kapitulirati in zapustiti okupirani del Slovenije. V zaporu je ostala še nekaj časa,
potem ko je nemški okupator zasedel Ljubljano. Ko so se končno le odprla vrata
ječe, je zahrepenela po svobodi in pohitela na osvobojeno ozemlje Dolenjske, kjer
se je le bežno srečala s svojim možem. Kruti vojni čas jo je takoj pritegnil k delu
v skrivnih partizanskih bolnišnicah v širnih gozdovih Kočevskega Roga, kjer je
prevzela administrativne posle za vse področje Slovenske centralne vojne partizanske
bolnice (SCVPB), od januarja 1945 pa v glavni upravi bolnišnic sanitetnega odseka
štaba VII. korpusa NOV in POJ. V začetku maja 1945 se je ob osvoboditvi vrnila z
vsem bolniškim osebjem in ranjenci ter bolniki v Ljubljano. Tu je le kratek čas

uživala gostoljubje svojih domačih, ko je že 1. junija 1945 morala pohiteti v Beograd, kamor je bila poklicana v ministrstvo zunanjih zadev. V ministrstvu je prevzela skrb za dokumentarno in knjižno gradivo, ki so ga potrebovali člani naših komisij na mirovnih konferencah za utemeljevanje naših obmejnih zahtev.

Niso minila niti tri leta skupnega življenja z možem, pa se je po napornem delu, ki ga je zahteval tedanji povojni čas, in v nenehni skrbi za svojo mlado družino vsa izčrpana in razočarana po nenadni tragični smrti svojega moža vrnila v Ljubljano.

V tedanjem Inštitutu narodne osvoboditve LRS je prevzela skrb za zbirke narodnoosvobodilnega tiska. Izdelala je vrsto kartotek za že zbrano gradivo in pričela s sistematičnim dopolnjevanjem tega tiska. Vnema in vztrajnost pri dopolnjevanju zbirk ob raziskovalnem delu pri razreševanju avtorjev anonimnih ali psevdonimnih tiskov in spisov sta jo napolnili k temu, da je opravila vrsto napornih poti po raznih muzejih, inštitutih in drugih ustanovah ter združenjih borcev, ki so zbirali in hranili tak tisk. S tem svojim delom ob skrbnem in vestnem zapisovanju in vnašanju raznih podatkov o tem tisku v kartoteke, je ustvarila temeljito osnovo za čimpo-nejšo bibliografijo vsega periodičnega, neperiodičnega in drobnega narodnoosvobodilnega tiska. Prav s tem delom je omogočila drugim, da so izdelali nekatere regionalne, tematske ali druge bibliografije o narodnoosvobodilnem tisku, za kar je od avtorjev prejela tudi več zahval.

Ceprav je bila veliko zaposlena prav z zbiralnimi in raziskovalnimi delom ter z evidentiranjem tega tiska, je tudi sama izdelala zelo izčrpno in natančno bibliografijo z naslovom Narodnoosvobodilni tisk v Ljubljani v letih 1941—1945 (105 strani, 4°). Delo je ostalo v avtografiranem strojepisnem primerku v arhivu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, le izveček iz tega obsežnega dela je objavila v ediciji Ljubljana v ilegali III (Ljubljana, 1967, str. 472—480). Zbrala je vse podatke in napisala tudi Bibliografijo letakov iz narodnoosvobodilnega boja za leti 1941—1942, v kateri je bibliografsko obdelala 236 letakov in lepakov, ki so jih izdali v vsej Sloveniji in razmnožili v 285 različnih natisih.

Prav tako je napisala po arhivskih virih in drugih pričevanjih sestavke o partizanskih bolnišnicah, ki so objavljeni v knjigi Pomniki naše revolucije DZS, Ljubljana 1961) ter tekst za šolski film o partizanskih bolnišnicah na Kočevskem Rogu in drugod po Sloveniji. Velika je bila tudi njena strokovna pomoč pri ustvarjanju raznih dokumentarnih filmov in televizijskih prikazov o narodnoosvobodilnem tisku.

S svojim izčrpnim poznavanjem narodnoosvobodilnega tiska in velikim estetskim čutom je postavila ali pa s svojimi strokovnimi nasveti pripomogla do številnih samostojnih razstav tega tiska na raznih mestih v Ljubljani in drugih krajih širom Slovenije ali pa v zvezi z drugimi spominskimi razstavami in muzejskimi prikazi. Tako je bilo samo v Ljubljani v obdobju 1950 do 1964 kar 15 večjih razstav narodnoosvobodilnega in naprednega tiska v raznih ustanovah, npr. v Moderni galeriji, Jakopičevem paviljonu, mali dvorani Slovenske filharmonije, Muzeju narodne osvoboditve oziroma ljudske revolucije, v Narodni in univerzitetni knjižnici in drugod. Številne pa so bile manjše razstave tega tiska ob raznih spominskih obletnicah in drugih dogodkih v izložbah raznih trgovskih in drugih podjetij in ustanov, kjer je s svojim strokovnim poznavanjem in gradivom sodelovala pri uređitvi teh razstav tiska. Številne so bile tudi razstave, kjer je sodelovala bodisi z osebnim delom ali pa s svojimi nasveti in gradivom v drugih krajih Slovenije, tako v Kopru in Novi Gorici, Ajdovščini in Postojni, v Novem mestu in na Vrhniki ter drugod in celo onkraj meje v Trstu.

S svojim mnogostranskim in temeljitim strokovnim in raziskovalnim delom je prispevala velik delež v spoznavanju in vrednotenju narodnoosvobodilnega tiska. Za vse to njeno mnogostransko in temeljito delo jo je svet za kulturo in prosveto s svojo odločbo junija 1960 imenoval za višjega bibliotekarja.

Izteklo se je njeno delovno, iskreno in pošteno življenje z vsemi svojimi dosežki, končala se je njena truda polna življenjska pot. Nam pa je ostal spomin na vse, kar je napravila in kar je bilo povezano z njeno dejavnostjo in njenimi uspehi. Ostal je spomin in grenka žalost za delovno, skromno in dobro prijateljico in odkrito tovarišico Darjo, ki jo je mnogo prežgodaj zagnil mrak večne noči in jo iztrgal iz vrst njenih iskrenih prijateljev in sodelavcev. Ostala nam bo v najlepšem spominu.

Jože Krall